

УДК 339.138

Навроцька Т.А.

старший викладач

Національного транспортного університету

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АВІАБУДУВАННЯ

THE MECHANISM OF FUNCTIONAL SOFTWARE INNOVATION MANAGEMENT COMPANIES OF AVIATION

АНОТАЦІЯ

В сучасних умовах ефективність діяльності більшості підприємств на ринку визначається здебільшого їх конкурентними перевагами, які формуються переважно за рахунок наявних інноваційних технологій та нової техніки. Саме тому особливе значення для підвищення рівня функціонального забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств авіабудування набувають функції цілепокладання та планування інноваційної діяльності, як однієї із вкрай важливих підсистем науково-технічного розвитку підприємств та спеціальної галузі знань, що активно розвинулась за останні 10-15 років. Стаття присвячена підвищенню рівня функціонального забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств авіабудування.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, планування, управління, науково-технічний розвиток, підприємство, авіабудування.

АННОТАЦИЯ

В современных условиях эффективность деятельности большинства предприятий на рынке определяется во многом их конкурентными преимуществами, в которые формируются в основном за счет имеющихся инновационных технологий и новой техники. Именно поэтому особое значение для повышения уровня функционального обеспечения управления инновационной деятельностью предприятий авиационной отрасли приобретают функции целеполагания и планирования инновационной деятельности, как одной из крайне важных подсистем научно-технического развития предприятий и специальной области знаний, получила активное развитие за последние 10-15 лет. Статья посвящена повышению уровня функционального обеспечения управления инновационной деятельностью предприятий авиационной отрасли.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, планирование, управление, научно-техническое развитие, предприятие, авиационная отрасль.

ANNOTATION

In modern conditions the performance of most companies in the market is largely determined by their competitive advantages, which are formed mainly from existing innovative technologies and new techniques. It is therefore particularly important to improve functional innovation management software companies acquire aircraft features all-laying and planning innovation as one very important sub scientific and technological development of enterprises and specialized industry knowledge gained active development for the last 10-15 years. Article dedicated to raising the level of functional software innovation management businesses aircraft.

Keywords: innovation, innovation, planning, management, nauchno-technical development, enterprise, aircraft

Постановка проблеми. Із формуванням у ХХ ст. розвинених та гнучких виробничих структур, створенням холдингових компаній виникла гостра потреба не лише в узагальненні досвіду проектування, але і в єдиних методичних підходах до вирішення всіх багатоманітних завдань проектування, що постають перед підприємствами авіабудування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 70-80х рр. ХХ ст. наукові дослідження тенденцій і закономірностей інноваційної діяльності та нерівномірності нововведень продовжили західні економісти Ш. Атре [1], В.З. Коган [2] та ін.

Постановка завдання. Процес розробки інноваційно-інвестиційного проекту необхідний для здійснення багатоцільового проектування для комплексного та взаємопов'язаного вирішення завдань створення як самої інновації, так і матеріально-технічних засобів, технологій та інших складових, що мають забезпечувати впровадження інновацій та дозволяють уникати додаткових витрат на їх розробку і виробництво, а також дадуть можливість зменшити ризики від реалізації інновацій як в середині самого підприємства, так і за його межами на ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність функції планування залежить від реалізації системного підходу до визначення та реалізації науково-дослідних та досвідних промислових робіт як частини інноваційної діяльності підприємства, що охоплює не тільки аналіз впливу зовнішнього середовища, внутрішніх можливостей самого підприємства, але і цілий перелік етапів в їх формуванні та реалізації.

Безсистемний підхід у процесі розробки цільових завдань науково-дослідних робіт (НДДКР) призводить до невиправданих виробничих, матеріальних та фінансових втрат. Проте для найбільш ефективного формування інвестиційно-інноваційних програм, які, по суті, і є науково-дослідними та досвідно-конструкторськими розробками, необхідно разом із визначенням системи та її складових, проведенням класифікації елементів і окремих функцій, цілепокладанням і формуванням відповідних завдань, а також:

- визначити рівень впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на систему управління підприємством;
- ідентифікувати учасників інноваційного процесу, етапи, функції та цілі їх діяльності;
- сформувати структуру, яка буде відповідальною за якість та своєчасність науково-дослідних та досвідно-конструкторських робіт.

Ефективність інноваційної діяльності в багатьох випадках залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на всю

діяльність підприємства в цілому. Більшість науковців виділяє такі фактори зовнішнього середовища: споживачі, постачальники, ринок робочої сили, державні органи управління (суспільство), підприємства-конкуренти, рівень технологічного розвитку галузі, в якій функціонує підприємство; макроекономічний стан країни; політичний стан в країні та в усьому світі.

Закордонні науковці поділяють фактори зовнішнього середовища на дві основні групи: прямого та опосередкованого впливу на діяльність підприємства. Середовище прямого впливу охоплює фактори, які безпосередньо впливають на операційну діяльність кожного підприємства та підлягають зворотному впливу цих операцій на них самих. Під середовищем опосередкованого впливу розуміють фактори, які можуть не впливати прямо та безпосередньо впливу операційну діяльність, проте відображаються на цій діяльності.

До факторів прямого впливу, як правило, належать такі: закони та підзаконні акти державних органів управління, профспілки, конкуренти, постачальники, торговельні посередники, споживачі, матеріальні ресурси тощо.

До факторів опосередкованого впливу доцільно зарахувати такі: міжнародні події, науково-технічний прогрес, політична стабільність, соціально-культурне середовище, загальний макроекономічний стан країни.

Аналіз факторів прямого та опосередкованого впливу на діяльність підприємств авіабудування переконливо свідчить, що нині конкурентні переваги підприємства можуть виникати лише завдяки інноваційним здобуткам, які створюють всі можливості для отримання квазіренти, тобто надприбутку, і залежить від рівня науково-технічного прогресу у суспільстві в цілому. Науково-технічний прогрес знаходить своє втілення у отриманні технологічної квазіренти, яку мають власники інтелектуального продукту та підприємці, які першими впровадили у виробництво новітні та удосконалені товари або послуги, чи застосували висококваліфіковані технології та отримали на цій основі диференціальний інноваційних дохід.

Водночас інноваційна діяльність багатьох підприємств, які прагнуть отримати свою частку надприбутку, все більше виходить за межі окремого підприємства або компанії, а також з'являються інноваційні технології, техніка та інші розробки, які суттєво впливають на рівень розвитку науково-технічного прогресу у суспільстві в цілому (рис. 1).

Тому ми вважаємо, що такий опосередкований зовнішній фактор, як

науково-технічний прогрес, доцільно зарахувати до факторів прямого впливу, оскільки, з одного боку, він впливає на прогресивний розвиток підприємства і зміни його організаційної структури, а з іншого, – інноваційна діяльність підприємства сама активно впливає на динаміку науково-технічного прогресу в країні.

Внутрішнє середовище підприємства можна умовно розподілити за такими складовими: загальне керівництво, фінансове управління, безпосереднє виробництво, маркетинг та дослідження ринку, науково-дослідні та довідно-конструкторські роботи. З урахуванням вищезазначеного можна побудувати блок-схему основних сфер впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на підприємства авіабудування (див. рис. 1).

Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на господарську діяльність підприємства викликає декілька видів реакцій на ці зовнішні впливи. Основні характеристики можливих типів реакції підприємства на зовнішні впливи показано у таблиці 1.

Отже, ми виділяємо чотири типи реакції підприємства на вплив зовнішніх факторів: виробничий, конкурентний; інноваційний; підприєм-

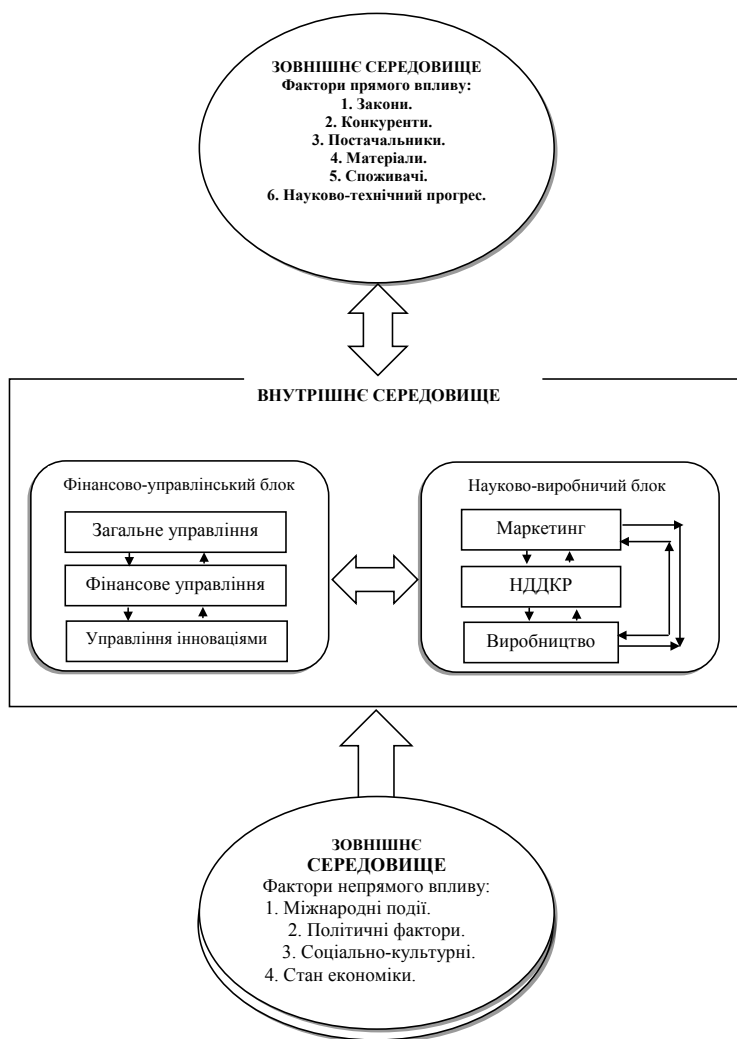

Рис. 1. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на підприємство

ницький вплив. Цілі науково-дослідних робіт спрямовані здебільшого на зменшення собівартості продукції, покращення технологічних та технічних параметрів продукції та її товарного вигляду, а також на розробку нової продукції з метою розширення ринків збуту, тоді як цілі інноваційної діяльності підприємства спрямовані на забезпечення цільової норми прибутку та підвищення його вартості та економічного потенціалу.

Вирішення проблемних завдань, які дозволяють досягти цілей тієї чи іншої сфери діяльності підприємств авіабудування України, охоплює нагальну потребу у дотриманні певних принципових підходів до розв'язання цих проблем:

- ефективність використання ресурсів: фінансових, енергетичних, сировинних, матеріально-технічних, трудових, часових тощо;
- вирішення соціальних проблем;
- зменшення собівартості продукції і витрат підприємства;
- прискорена розробка новітніх та екологічно чистих технологій.

Висновки. Аналіз теоретичних основ управління інноваційною діяльністю підприємств дозволяє сформулювати три етапи розробки і реалізації інноваційно-інвестиційних проектів (рис. 2).

Рис. 2. Принципова схема етапів створення і реалізації інноваційно-інвестиційного проекту

Цільовий етап. На цьому етапі визначають пріоритетні цілі та проблеми розвитку підпри-

ємства. У процесі їх визначення здійснюються прогнозно-аналітичні роботи, які охоплюють:

- формування соціально-економічних цільових показників науково-технічного прогресу;
- проведення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, визначення на його основі першочергових науково-технічних проблем, від вирішення яких залежить досягнення цілей підприємства;
- обґрунтування переліку основних інноваційно-інвестиційних проектів (або програм), кожен із яких має бути спрямованим на вирішення однієї з найважливіших комплексних науково-технічних проблем підприємства.

Установочий етап. На цьому етапі встановлюється комплексні науково-технічні завдання, що визначають варіанти рішень проблемних питань, розробляються техніко-економічні завдання на виконання науково-дослідних та досвідно-конструкторських робіт.

У процесі розробки техніко-економічних завдань доцільно враховувати комплексний підхід до вирішення конкретних проблем, що пов'язані не тільки з окремо визначеною проблемою, але і з вирішенням проблем у взаємопов'язаних сферах виробництва авіабудівної продукції.

Саме на цьому етапі необхідно визначити очікувану комерційну ефективність кожного інноваційно-інвестиційного проекту. У разі низької комерційної ефективності доцільно розглянути шляхи зменшення його собівартості або додатково проаналізувати зовнішні і внутрішні фактори та визначити конкретні умови, коли його виконання стане ефективним і проект може почекати «до кращих часів».

Етап реалізації. Цей етап передбачає створення інфраструктури управління проектами, передбачається формування адекватних механізмів визначення і просування інновацій в межах конкретних інноваційних проектів. До головних завдань належать такі:

- формування команди з управління проектом, яка має охоплювати заступників гене-

Таблиця 1

Типи реакцій підприємства на впливи зовнішніх та внутрішніх факторів

Характеристики	Типи реакцій			
	Виробнича	Конкурентна	Інноваційна	Підприємницька
Цілі підприємства	Мінімум витрат	Забезпечення оптимального прибутку	Забезпечення короткострокового потенціалу	Забезпечення довгострокового потенціалу
Характерні риси управління	Мінімально необхідно загальне керівництво; фінансовий контроль; основна увага виробництву; вирішення конкретних обов'язків	Гнучкі технології в управлінні; довгострокове планування; збалансування маркетингу і виробництва	Нововведення в управлінні; система управління проектам; швидка реакція на зміни	Прогнозування змін; стратегічний портфель замовлень; стратегічне планування потенціалу; сучасна реакція на зміни середовища
Цілі НДДКР	Зниження собівартості; збільшення надійності	Удосконалення товарного вигляду; модернізація продукції	Розробка нової продукції	Створення нових технологій для нової продукції
Поведінка під час конкуренції	Реакція на цінову конкуренцію	Агресивна стратегія збуту	Стратегія розширення ринку і впровадження нової продукції	Розробка нової концепції маркетингу; пошук нових ринків для нових товарів

рального директора із тематики проблеми, що вирішується, наукового керівника та консультантів з проекту, наукових співробітників або його безпосередніх виконавців;

– підготовка всеохоплюючої угоди, яка пов'язує інтереси, обов'язки і відповідальність кожного із учасників угоди та забезпечує правовий захист всіх об'єктів інтелектуальної власності, що входять в інноваційний проект;

– проведення проектних та досвідних промислових робіт.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Атре Ш. Структурный подход к организации баз данных / Ш. Атре; пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1983. – 317 с.
2. Коган В.З. Маршрут в страну информологию / В.З. Коган. – М.: Наука, 1985. – 160 с.